

Inhalt

Radencommunisme, eerste jaargang, nr. 4, november 1938	1
Frankrijk na München.....	1
Frankrijk's Imperialisme	1
Verschil tussen Frans en Duits kapitaal.....	2
De binnenlandse politiek	4
De Japanse arbeidersklasse	5
Ontstaan en groei van de klein- en huisindustrie.....	5
Bedrijven en arbeiders.....	6
Vrouwenarbeid.....	7
Klassenbeweging IV.....	9
De “georganiseerde klasse”	9
De communistische maatschappij.....	10
De “grondbeginselen”	11
Onze taak	11
Karl Kautsky.....	12
Ter recensie.....	14
Castratie en sterilisatie	14
Duitse pogrom 1938.....	14
De oorzaken	15
“Luchtbescherming”, voor wie ?	17

Radencommunisme, eerste jaargang, nr. 4, november 1938

Frankrijk na München

Frankrijk's Imperialisme

Uit de verschillende persberichten, die na München verschenen, bleek dat de binnen- en buitenlandse politiek van Frankrijk een andere koers zou inslaan.

Het was de politiek, die zich in het algemeen kenmerkt door opvoering van de productie (vooral oorlogsproductie), verandering van de 40-urige werkweek in de 45-urige, verhoging van de belastingen, het verbreken van het Volksfront met een vrij sterke tendens tot het verbieden van de Communistisch Partij.

Uit de, zoals de kranten het noemen, "hartstochtelijk redevoeringen" die op het congres van de radicaal-socialisten gehouden zijn, bleek de veranderde politiek ingegeven te zijn, doordat de bewapening niet voldoende zou zijn geweest, door het verkeren in een noodtoestand van de Franse schatkist en doordat de P.C.F.¹ het de regering-Daladier gedurende de mobilisatiedagen moeilijk had gemaakt. Daladier sprak op het congres als volgt:

"Een partij kan zeggen, dat zij altijd voorstandster van onverzoenlijkheid is geweest, ook al zou deze tot een oorlog hebben geleid en dat zij de onderhandelingen heeft afgekeurd. Dit is de communistische partij, die dit door haar algehele oppositie overigens heeft getoond door haar stemmingen in het parlement en haar dagelijkse beledigingen in het land. De heftigheid en onverzoenlijkheid van deze partij hebben mijn optreden verlamd. [...] Toen zij hun banvloek slingerden tegen de regering waartegenover wij stonden bij onze onderhandelingen, werden deze hierdoor niet in gevaar gebracht en werd een oorlog er niet door verhaast?" ("Het Volk", 28 oktober 1938).

Uit dit citaat van Daladier's rede blijkt overduidelijk dat de houding van de P.C.F. hem daarom niet van pas kwam, doordat hijzelf of de kapitaalgroepen uit wier naam hij sprak, geen oorlog tegen het Duitse imperialisme wilde. Dit komt ook overigens overeen met de berichten, dat het Daladier zou zijn geweest, die het initiatief nam om de conferentie van München bij elkaar te roepen.

En al mag dan ook reeds voor München het Volksfront aan "Engelse ziekte" hebben geleden, juist is, wat de nationalistische journalist H. De Kerillis schreef: "Wat verontrustend is, is dat oorlogsverklaring van Daladier aan het bolsjewisme verband lijkt te houden met zijn grote onderneming van de zg. Frans-Duitse toenadering. Hetgeen ons (dat zijn de nationalistische Fransen, P.I.C.) wantrouwend maakt is het feit, dat het anti-communisme van de heer Daladier (die lange tijd de meest vooruitstrevende van de grote radikale leiders is geweest) terstond na München komt en dat men er een ideologische voldoening van Hitler achter voelt met het oog op andere doeleinden." (Algemeen Handelsblad, 31 oktober).

Wat echter de andere doeleinden van Hitler zijn, komt men verder niet te weten. Men kan echter van een nationalist als H. de Kerillis is, niet anders verwachten, dan dat hij de gehele Daladiëse politiek ziet als een capituleren voor Hitler. Vandaar de grote voldoening waarmee tegenwoordig dan ook o.a. "Het Volk" de artikelen van deze journalist citeert

Echter wordt "de" politiek en nog minder "de" economie alleen door Hitler, dat is het Duitse grootkapitaal gemaakt. De politiek tussen beide landen is de resultante van de politiek-economische krachten van het Franse en Duitse kapitaal.

Om een inzicht in de Franse politiek te krijgen, om de maatregelen van de Franse regering te kunnen begrijpen, moet dus de werkzaamheid van het Franse en Duitse kapitaal in hun onderlinge betrekking worden onderzocht.

Verschil tussen Frans en Duits kapitaal

In verband met dit artikel heeft het weinig zin op de overeenkomsten te wijzen. Dat het aan dezelfde wet van rentabiliteit onderhevig is, behoeft geen betoog. Trouwens aan het eind van dit artikel komt dit in de maatregelen die het Franse kapitaal neemt, nog wel naar voren.

Als we hier echter allereerst op het verschil wijzen, dan hebben we op het oog, de verschillende wijze waarop het kapitaal is belegd.

Is het Duitse kapitaal hoofdzakelijk belegd in Duitsland zelf en is de gehele meerwaardeproductie gericht op het steeds sterker maken van het Duitse industrie-apparaat, in Frankrijk was voor de oorlog een geweldig deel van de meerwaarde belegd in vreemde landen. De kleine zelfstandige producenten belegden hun winst bij de *Banque de France*, die op deze wijze de beschikking kreeg over geweldige kapitalen, en al naarmate het voordeliger was, deze uitleenden aan andere staten of ze belegden in industrieën in het buitenland. In tegenstelling dus met Duitsland, waar de meerwaarde voor het overwegend gedeelte direct geaccumuleerd werd in de Duitse bedrijven zien we in Frankrijk het kleine zelfstandige bedrijf niet uitgroeien tot de ondernemingen zoals we die uit Duitsland kennen. Vandaar dan ook in Frankrijk niet die vernieuwingen in de industrie als in Duitsland. De Duitse industrie kon dus gemakkelijker dan tegen Engeland, de Franse industrie overvleugelen. Wel werd ook reeds voor de oorlog een "renouveau économique" (economische vernieuwing) gepropageerd, maar ze kwam hoofdzakelijk voort uit de arbeidersbeweging, doordat de arbeiders in de kleine bedrijven geweldig uitgebuit werden. Feitelijk kwam dit neer op een economische vernieuwing voor die delen van de bourgeoisie die een kapitaal-tekort hadden, om met succes te kunnen concurreren op de wereldmarkt. Maar tegen de ontwikkelde Engelse en Duitse industrie kon

---

¹ Parti communiste français

man niet op. Daardoor bleef de belegging in kapitaal-arme landen, die een hogere rente opbrachten dan de zwakke Franse industrie voordeliger.

Zo kreeg men in Frankrijk de toestand dat ongeveer 60 miljard francs in het buitenland waren belegd, terwijl dit voor Duitsland 20 miljard [francs] en voor Engeland met zijn geweldige koloniën 3 miljard pond sterling was (72 miljard [francs]). Vóór 1914 zei men in het parlement en de pers van Frankrijk: "Frankrijk is de bankier van de wereld. Frankrijk is overal crediteur (schuldeiser) en is nergens debiteur (schuldenaar). Daardoor was het tegoe van de Franse bezitters in het buitenland niet het gevolg van uitgevoerde goederen, zoals bijvoorbeeld in Duitsland en Engeland, maar bestond het uit de rente van de geleende kapitalen." (Zie: "Frankrijk en Duitsland als economisch-geografisch gebied", Deel II, blz. 47-48).

Op deze wijze was naast een zwak proletariaat een vrij sterke middenklasse van renteniers ontstaan, wier algemene vertegenwoordiger, de staat, een dusdanige politiek moest voeren, dat het Franse kapitaal beschermd moest worden in die gebieden, waarop de Duitse expansie zich begon te richten. En dat ras ook op de Balkan, Oostenrijk-Hongarije en Turkije, waarbij dan de grote doorbraak mogelijk moest worden gemaakt door de aanleg van de Bagdad-spoorlijn.

De Duitse dreiging in de Balkan was voor Frankrijk de algemene reden, om haar belangen in de wereldoorlog van 1914-1918 uit te vechten.

Na de oorlog werd vooral op aandrijven van Frankrijk om Duitsland een barrière van landen gevormd. De bedoeling is nu duidelijk. Om de gebieden waar voor de oorlog veel kapitaal belegd was, moest na de oorlog een ring worden gelegd om het leenkapitaal te beschermen. Maar dit was niet anders mogelijk dan door nog meer kapitaal in Oost-Europa te investeren. Hier hebben we nu onder andere een overeenkomst van het Duitse en Franse kapitaal. Beide *moeten* accumuleren. De één om het industrie-kapitaal, de ánder om het leenkapitaal winstgevend te houden.

Met de economische onderwerping van Tsjecho-Slowakije aan Duitsland is een der plaatsen van de ring doorbroken. Het Duitse imperialisme heeft door de bezetting van Oostenrijk en het Sudetengebied echter niet alleen het gehele Tsjechië aan zich economisch onderworpen, maar tegelijkertijd een nieuwe springplank, een nieuwe uitgangsstelling naar het Oosten verkregen. Dit blijkt nu acht eraf. Weliswaar is de Duitse expansie op de Balkan niet van de laatste maanden, maar vooral na de diverse geweldloze veroveringen is uit de verschillende reizen van Funk de bedoelingen en de expansie-richtingen het Duitse imperialisme helder en doorzichtig. Uit verschillende cijfers laat "Freies Deutschland" (13 oktober 1938) zien dat Frankrijk en Italië wat de handel betreft bijna volledig uitgeschakeld zijn uit de Balkan en alleen Engeland nog als ernstige concurrente van Duitsland is overgebleven.

Procentueel aandeel aan de:	Engeland	Duitsland
Uitvoer Zuid-Slavië	7,4	35,0
Invoer Zuid-Slavië	7,8	42,7
Uitvoer Hongarije	7.1	41.1
Invoer Hongarije	5.3	44.1
Uitvoer Roemenië	8.8	26.3
Invoer Roemenië	9.6	37.5
Uitvoer Bulgarije	13.8	47.3
Invoer Bulgarije	4.7	58.2
Uitvoer Griekenland	9.7	32.2
Invoer Griekenland	10.9	29.6
Uitvoer Turkije	7.1	38.5
Invoer Turkije	6.2	43.6

In vijf jaar tijd, vanaf de machtsverovering van Hitler en de stormachtige ontwikkeling van het Duitse imperialisme is in die gebieden, waar het Franse leenkapitaal is belegd, dus een grote verandering ingetreden, door de overwegende economische positie van Duitsland op de Balkan, door het wegvallen van Tsjecho-Slowakije als bondgenoot van Frankrijk en door het terugdringen van de Franse handel op de Balkan.

Daardoor is de positie en de veiligheid van het Franse leenkapitaal in die landen veranderd en daarmee de Franse machtspositie in de Balkan.

Voor deze feitelijke machtsverschuiving in Oost-Europa is het Franse leenkapitaal dus geplaatst. Het komt er voor hem op aan om bij de veranderde verhoudingen zo voordelig mogelijk zaken te doen. En dit kan zij slechts, wanneer zij, weliswaar in het Duitse kielzog varende, ondersteund wordt door het Franse machtsapparaat en als zelfstandige kapitaalsgroep haar eisen kan stellen, die ever het algemeen betrekking hebben op de betaling en overmaking van de rente.

Door de economische en politieke onderworpenheid van Tsjecho-Slowakije, waarmede de barrière-politiek van Frankrijk is doorbreken, is de Franse bourgeoisie dus gedwongen in Oost-Europa een andere politiek te volgen. Nu moet zij zich met de Duitse bourgeoisie verstaan. Er moeten verdragen worden gesloten en afspraken worden gemaakt.

De noodzakelijkheid van zekerstelling van het leenkapitaal, die bij de veranderde verhoudingen enerzijds verhoogde bewapening ten gevolge heeft, maar anderzijds samenwerking met het Duitse kapitaal helemaal niet uitsluit, is echter niet alleen de reden waardoor de Franse politiek wordt bepaald.

Tenslotte nemen de Engelse maar ook de Franse grondstoffen-kapitalisten een belangrijke sleutelpositie in, waarvan Duitsland in aldoor sterkere mate afhankelijk wordt, doordat zij voor de voorziening van haar steeds meer ontwikkelende industrie, in stijgende mate meer grondstoffen nodig heeft.

Eén van de belangrijkste grondstoffen voor de Duitse industrie is het ijzer, dat in Lotharingen wordt gevonden. Voor de oorlog was het Lotharingse ijzergebied voor bijna 75% Duits. Thans is dit alles in handen van het Franse kapitaal. Dit gebied met bijna 2 miljoen bevolking, leverde jaarlijks 21 miljoen ton ijzererts en bijna 30% van de gehele wereld - productie van kali. Daarbij komt nog, dat ook in Oost-Europa het Franse kapitaal in sterke mate aan de grondstoffenproductie is geïnteresseerd. En als hierbij wordt gevoegd, de grondstoffen die in Frans Noord-Afrika aanwezig zijn (en Daladier sprak op het congres van "grotere ontwikkeling van de koloniën") dan wordt het begrijpelijk hoezeer Duitsland gebaat zou zijn met het Franse grondstoffenkapitaal tot overeenkomsten te komen, waaraan het Franse grondstoffenkapitaal zelf niet minder belang heeft.

De Franse politiek wordt dan ook niet beheerst door het een of andere kapitaal, maar door de gezamenlijke belangen van het grondstoffen- en leenkapitaal, dat naar buiten als eenheid slagvaardig optreedt, ondanks dat het bij veranderde machtsverhoudingen een deel van het kapitaal zal moeten laten bloeden ten gunste van het andere.

Een ongunstige wijziging in een zo belangrijk deel als het bankkapitaal in Frankrijk is, slaat echter zodanig terug op de positie van het gehele Franse kapitaal, dat de rentabiliteit daalt. Hierdoor is de Franse bourgeoisie door middel van de staat gedwongen maatregelen te nemen, dit verlies op andere wijze te vereffenen.

Maar het kapitaal kan niet alleen verliezen vereffenen; het kan slechts leven als het steeds groter wordt, dat wil zeggen wanneer zij niet alleen de uitbuitingsschroef aandraait en weer nieuwe beleggings-gebieden zoekt, maar ook wanneer het meer grondstoffen kan afzetten.

De ontwikkeling van het Duits imperialisme met betrekking tot de Franse beleggingen in Oost-Europa was dus niet alleen de werkzame factor bij de "nieuwe koers" van Daladier.

Ook de belangen van het Franse grondstoffen-kapitaal bepaalden de Franse buitenlandse politiek. En daarmee de binnenlandse politiek.

De binnenlandse politiek

De renteniers, de *Banque de France* die de algemene bemiddelaar is bij de leentransacties, hebben bij de laatste aanval van het Duitse kapitaal veren moeten laten. Voor de toekomst zijn er nog meer te verwachten mits zoals boven is aangewezen er een verandering in de buitenlandse politiek komt en de bewapening vermeerderd wordt, die dan de stok achter de deur moet blijven om zo voordelig mogelijke transacties af te dwingen.

Voor de renteniers-laag, die de sociale positie van de radicaal-socialistische partij van Daladier uitmaakt, is bij een dergelijke koersverandering ten zeerste gebaat. Vandaar de "hartstochtelijke redevoeringen" op het congres en de banvloekend die tegen de P.C.F. geslingerd worden, omdat deze, bepaald door de positie van Rusland, een politiek van gewelddadige strijd tegen Duitsland eiste. Vandaar de eis tot opvoering van de wapenfabricage, de omzetting van de 40-urige in een 45-urige werkweek; de belastingen die zullen worden verhoogd ende "offers" die het proletariaat zich zal moeten getroosten, of zoals Daladier het noemde "een grotere krachtsinspanning van alle Fransen, zowel arbeiders als werkgevers". ("Het Volk", 28 oktober 1938.)

Om deze vergrootte uitbuiting der arbeiders mogelijk te maken, moet elke machtsconcentratie van de arbeiders zoveel mogelijk worden gebroken. Daarnaast is het kapitaal om slagvaardig te zijn gedwongen zich nog meer dan

voorheen te concentreren, hetwelk een concentratie van de politieke macht noodzakelijk maakt. Vandaar de eis van Daladier om met volmachten te regeren.

Of de ontwikkeling van het Franse kapitaal verlopen zal, zoals in de laatste regels is beschreven, hangt natuurlijk, af van de tegenkracht die het Franse proletariaat ontwikkelen kan en zal. Weigert het proletariaat Daladier of zijn opvolger de verslechtingen door te voeren, antwoordt het met stakingen en bedrijfsbezettingen, dan wordt deze strijd geheel iets anders dan de strijd van 1936, toen 2.5 miljoen staakten. Toen immers was er Volksfront, Waarin de radicaal-socialisten mede in de regering zaten en waren de stakingen niet direct vijandig gericht tegen de regering. In een conflict dat thans waarschijnlijk zal uitbreken, komt het Franse proletariaat tegen een grotere macht te staan. De strijd zal dan ook een meer revolutionair karakter krijgen, indien deze uitbreekt.

Is dus aan deze kant de strijd van het proletariaat zwaarder, daartegenover staat, dat de arbeiders nu moeilijker bedwongen kunnen worden met het dreigement van het Duitse fascisme in de rug, nu de Franse bourgeoisie juist met de Duitse fascistten verdragen wenst af te sluiten. Zal de strijd die uitbreken zou, zwaarder, feller en voor alles dieper zijn, ideologisch gaat de arbeidersklasse met een illusie minder de strijd tegemoet.

De Japanse arbeidersklasse

Ontstaan en groei van de klein- en huisindustrie

Willen we de economische en politieke toestand van het Japanse proletariaat verklaren, dan is dit slechts mogelijk, indien we dit doen in verband met de industrie, waarin dit proletariaat leeft. Zo zouden we erop kunnen wijzen, hoe de concentratie en centralisatie van het kapitaal, opeenhoping van arbeiders ten gevolge heeft en hoe hiermee tegelijkertijd de mogelijkheid wordt gelegd voor massale actie.

Voor Japan in het bijzonder moet er echter op worden gewezen, dat nu nog, naast een grootindustrie een zeer belangrijke klein- en huisindustrie bestaat. De oorzaak hiervan moet gezocht worden in de stormachtige ontwikkeling van het nog jonge Japans kapitalisme.

Bij de ontwikkeling van de Engelse industrie zien we in tegenstelling tot de Japanse, een langzame ontplooiing van het zelfstandig handwerk naar de grote manufacturen. Door de uitvindingen van de weef- en spin machine, de gangmakers voor de latere gemechaniseerde groot-industrie, werden de kleine bedrijfjes van de boeren en handwerkers steeds meer verdrongen en moesten deze vrij baan maken voor de op kapitalistische grondslag werkende grootbedrijven.

De ontwikkeling van de Japanse industrie geeft echter wat anders te zien. Pas in 1868 immers doet Japan zijn intrede in de kapitalistische wereld. Frankrijk, Engeland, Amerika en Rusland dwongen haar omstreeks deze tijd in de beschaving (dit is de kapitalistische productie, waarvoor in Japan zelf de ontwikkeling reeds rijp was) te worden opgenomen.

De nieuwe Japanse heersende klasse een samenraapsel van kooplieden en in kapitalisten veranderde feodale heren, waren in een toestand gedwongen, wilden ze niet door de van "beschaving overlopende Westelingen" onder de voet gelopen worden, zo spoedig mogelijk ook een op kapitalistische grondslag functionerend productieapparaat te vormen. Concurrentie op grote schaal was nog niet mogelijk. Daarvoor was een machtig productieapparaat voorwaarde. Door middel van de staat (waarin voornamelijk de tot kapitalisten getransformeerde feodale heren zaten) werd een modern productieapparaat in betrekkelijk korte tijd gevormd, hetwelk mogelijk was door een grootscheepse uitplundering van de boeren en door het aangaan van grote leningen bij de kooplieden, die menigmaal hun geleende gelden niet terugkregen.

Intussen echter stond het jong-kapitalistische Japan in 1868 te midden van concurrerende vrienden, die haar desnoods veel geld wilden lenen, om haar later des te beter te kunnen leegplunderen, Naast een zogenaamde binnenlandse schuld steeg dan ook een geweldige buitenlandse schuld. Ondanks dit alles kon de Japanse heersende klasse tenslotte een industrie, die met de westerse zou kunnen concurreren, niet zo maar uit de grond stampen. Wat Japan als erfenis van de lange ontwikkeling had meegekregen, was slechts een door gilden bedreven handwerk en deze huisindustrie der boeren. Door de revolutie van 1868 was alleen dit handwerk en deze huisindustrie in kapitalistische klein- en huisindustrie omgezet. Dat was het gehele productieapparaat en zo was de levende arbeidskracht gericht. Ook de Japanse heersende klasse was nu eenmaal in de mogelijkheden bepaald door de stand van der productie-krachten.

In de haar omringende kapitalistische, dit is concurrerende wereld, was zij dus *genoodzaakt* naast een opbouwende grootindustrie, het aanwezige productie-apparaat zo goed mogelijk te organiseren. De concurrentie dwong haar in de loop der tijd een zogenaamde "ordening" te brengen in de chaos van de naast elkaar producerende bedrijfjes. Zo is het te verklaren, dat de "oude" huisindustrie van voor de manufactuur in Engeland (die daar volkomen verdwenen is) in Japan nog bij de boeren voorkomt naast de moderne huisindustrie (bedrijfjes van minder dan vijf man), die eigenlijk niets anders is dan een buitenafdeling van het grootbedrijf. Alleen dus door een grootindustrie op te bouwen en tegelijkertijd het oude feodale handwerk en de boeren-huisindustrie in een groter productieverband te brengen, kon de Japanse heersende klasse zich tegenover haar buitenlandse soortgenoten staande houden.

Daarbij komt dat de kleine bedrijfjes veel beter in het leven konden worden geroepen dan de grotere, doordat minder kapitaal erin behoeft te worden gelegd.

Naast de ontwikkeling van de grootindustrie zien we dan ook in Japan het kleinbedrijf niet minder worden, maar juist toenemen. Zo waren er in 1910 27.000 bedrijfjes van 5-30 man, in 1920 38.000, in 1930 53.000 en in 1933 reeds 61.000².

Deze kleine bedrijven werken niet los van elkaar. Zo zijn alle op één of andere wijze (hetzij door verlening van kredieten, of door levering van grondstoffen, en vooral door het verlenen van orders) met het grootkapitaal, d.w.z. met enkele groot-concerns verbonden. Dit vereist een geweldigs organisatie en Zischka³ is er reeds toegekomen in Japan "de eerste gerichte economie in moderne tijden" te zien. We zullen hier thans niet uitvoerig op ingaan, omdat dit buiten het bestek van dit artikel valt. Dit zij opgemerkt, dat er voor Japan hoogstens te spreken is van een grondige economische organisatie, zoals die door de accumulatie gedreven, noodzakelijk is.

De door-geperfectioneerde organisatie in Japan is ten slotte niets meer dan een bepaalde kant van dit op kapitalistische grondslag werkend productie-verband. Het is de *noodzakelijke* organisatie geweest van het Japanse productie-apparaat, dat in het begin (en ook thans nog) *slechts* renderen kon, indien de klein-industrie in het gehele productieverband was (en is) opgenomen. Zeker, voor het opkomend Japans kapitalisme gold, dat het alleen kon concurreren indien profijt kon worden getrokken van de lage lonen die betaald werden in de klein- en huisindustrie. Daaruit juist is te verklaren, dat haast de opkomende grootindustrie de kleinindustrie niet inschropelde, maar zich uitbreidde.

De mogelijkheid van een goedkope productie in het klein- alsmede in het grootbedrijf wordt in Japan geschapen door een zeer verarmd boerendom. De ellende onder de boeren is zo groot, dat zij om in het leven te blijven, of in hun boerenhuis nog een ruimte afgezonderd hebben voor wat huis-industrie, of dat ze in de stille maanden op het land, in de fabriek werken, of dat zij hun kinderen verkopen aan de grote fabrieken of aan de geisha-huizen.

Zowel de stormachtige ontwikkeling van het Japans kapitalisme, alsmede de aanwezigheid van een verarmde boerenbevolking waren oorzaak, dat de huis- en kleinindustrie zich zo kon ontwikkelen. De ontwikkeling van de grootindustrie maakte het noodzakelijk, de verarmde boerenbevolking het mogelijk.

Hoe belangrijk deze klein- en huisindustrie is, kan blijken uit de volgende gegevens.

Bedrijven en arbeiders

Op een bevolking van ongeveer 70 miljoen mensen (in het eigenlijke Japan zonder kolonies) zijn slechts 5½ miljoen fabrieksarbeiders. Hiervan zijn echter ongeveer 2.5 miljoen arbeiders werkzaam in bedrijven van minder dan vijf man. Deze bedrijfjes van minder dan vijf man komen in de Japanse statistieken niet voor als "fabriek" De arbeiders in deze werkplaatsen ondervinden dan ook niet de voordelen van de "arbeidswetgeving". Toch neemt het aantal arbeiders in deze bedrijfjes in verhouding tot alle loonarbeiders af. In 1920 immers werkte 54,6% van alle arbeiders in bedrijfjes van minder dan vijf man; in 1930 was dit 46,1% (=2.440.642 arbeiders). Van de andere nog geen drie miljoen arbeiders werkt het grootste deel in bedrijven van meer dan 100 man.⁴ In het volgende staatje komt dit tot uitdrukking.

Aantal arbeiders werkzaam in bedrijven van:

Minder dan 5	2.440.642 (46,1%)
5-30 man	525.124 (9,9%)

² Chassagne. "Le Japon contre le monde", blz. 198.

³ Anton Zischka (1904-1997), Oostenrijks journalist.

⁴ "Problems of the Pacific", 1936, Uitgave van het "Institute of Pacific Relations", blz. 271.

30-100 man	343.103 (6.5%)
Totaal	3.308.869
> 100 man	1.981.691
Totaal	5.290.560

In totaal werkt dus 56.1% van alle loon-arbeiders in bedrijfjes van minder dan 30 man.

De categorie werkplaatsen van 5-30 man wordt echter nog veel te gunstig voorgesteld. Het aantal geregistreerde bedrijven immers is eind 1934 80.311. (hierbij zijn dus de kleine werkplaatsen van minder dan vijf man niet bij inbegrepen.)

Deze 80.311bedrijven zijn als volgt te verdelen:

5-30 man werkplaatsen	68.738 (86%)
30-99 man werkplaatsen	8.554 (10,7%)
>200 man werkplaatsen	1.404 (1,7%) ⁵

In deze 68.738 bedrijven werken dus 525.124 man of wel gemiddeld 7 a 8 man per bedrijfje. In werkelijkheid werkt dus ongeveer 56% van alle Japanse arbeiders in bedrijfjes van minder dan 8 man. Verder zijn er 160 fabrieken met meer dan 1000 arbeiders,

Voor de strijdbaarheid en machtontplooiing van het Japans proletariaat is deze overheersende kleinindustrie van grote betekenis. De opeenhoping van het proletariaat in de grote fabrieken en daarmee de ontwikkeling tot een massacracht wordt door de verbrokkeling in kleinindustrie geremd.

Hierbij moet nog gevoegd worden het feit, dat ook in de grote miljoenen-steden als Osaka en Tokio, het kleinbedrijf een geweldige macht uitoefent.

50% van de metaal-, textiel-, machine- en chemische fabrieken (dus van meer dan vijf man) in Osaka zijn bedrijven vaan 5-9 man, 34% zijn bedrijven van 10-49 man, 4% van 50-99 man, 3% van 100-499 man en 1% boven 500.

In Tokio werden in bedrijven van 5 man en minder vervaardigd: 18,8% van de katoenen stukgoederen, 28,8% van de wollen textielgoederen, 55.1% van de zijden textielgoederen, 27.4% van de gebreide goederen, 29.4% van de hoeden, 91,5% van de artikelen der pottenbakkerijen, 65,5% van de fietsen.⁶

De groot-, klein- en huisindustrie zijn zoals we uit dit voorbeeld zien niet gescheiden in bepaalde gebieden, maar zij komen in industriële centra gemengd voor. Ook dit feit is weer van belang voor stakingen die in grote steden uitbreken. De geweldige verbrokkeling maakt de voorbereiding en uitbreiding van een staking moeilijk. Hierbij komt nog, dat de patriarchale verhouding in de kleine bedrijven de ontwikkeling van het klassenbewustzijn geweldig remt. En als men om een nadere indruk te krijgen weet, dat in Japan slechts 18% van de werkende bevolking in de industrie opgenomen is (in Engeland is dit 50%), dat 57% van de katoenspinnerijen op het platteland te vinden zijn, en dat bijvoorbeeld in de miljoenen-stad Osaka van de 19.000 bedrijven er 13.000 zijn met een bezetting van minder dan vijf man, dan krijgt men enigszins een indruk hoe de geleding van de Japanse industrie een massale strijd van het proletariaat tegen haar heersers remt.

Vrouwenarbeid

Een andere factor die de ontplooiing van de arbeidersmacht remt is het groot aantal vrouwen, werkzaam in de bedrijven. Het simpele feit, dat vrouwen in de industrie werkzaam zijn, is nog geen bewijs voor de weinige kracht die het proletariaat zou kunnen ontwikkelen.

In 85.174 fabrieken (1935) werken:

1.287.575 mannen	1.081.702 vrouwen
[Totaal]	2.369.277⁷

⁵ "Japan-Manchoukuo Yearbook" 1937, blz. 412.

⁶ Freda Utloy "Japans foet of clay".

⁷ "37ste Financieel en Economisch jaarverslag", 1937, uitgave door het japanse Departement van Financiën.

In Japan is echter de vrouwenarbeid daarom voor de proletarische machtsvorming zo fnuikend, omdat de vrouwen voor het belangrijkste deel in grote fabriekskazernes zijn ondergebracht. In het algemeen werken op de 2,5 miljoen fabrieksarbeiders ongeveer 1 miljoen vrouwen, maar voor de textielindustrie in het bijzonder is het aantal vrouwen daarin werkzaam het grootst.

De belangrijkheid van de textielindustrie komt onder andere hierin tot uiting, dat 31% van alle bedrijven voor de textielindustrie werkte, 47,8% van alle fabrieksarbeiders in deze industrie uitgebuit worden, 35,6% van de gehele industriële productie, textielproducten en 64,5% van alle uitgevoerde goederen textielgoederen waren. In hetzelfde jaar 1935 waren 64,8% van alle ingevoerde goederen grondstoffen voor de textielindustrie. Verder zijn in de textielindustrie 969.000 arbeiders werkzaam, waarvan in 1933 ongeveer 80% vrouwenarbeid was. Voor de zijdeproductie was dit 92,5%.

Uit dit alles zien we dus, dat in de belangrijkste industrietak de vrouwenarbeid overwegend het sterkst was. De arbeidsters komen hoofdzakelijk van het platteland, waar door middel van werfagenten de ondernemers, de boerendochters op contract huurt en ze huisvest op het terrein en in de kazernes bij zijn fabriek. Om een indruk te geven, hoe uitgebreid dit opkopen van arbeidskracht op het platteland was het volgende. In de tijden van ongekende bloei voor de textielindustrie (1922) reisden 52.000 werfagenten het platteland af, om daar tegen salaris en provisie de nodige arbeidsters te verzamelen. Met een geraffineerd propaganda-apparaat, vooral met films, wordt het fabrieksleven mooi voorgesteld. Natuurlijk is in de fabriek de toestand een beetje anders dan was voorgefilmd. Nog korte tijd geleden, liet de huisvesting alles te wensen over. De laatste tijd zijn er enkele modelinrichtingen gemaakt⁸.

Natuurlijk is het volgens de heersende klasse zo, dat de Japanse arbeidersklasse vele uren lang kan werken. In het jaarboek van de Mitsubishi maatschappij⁹ kan men lezen: "De Japanse arbeider is van nature industrieel, geschoold in techniek en in staat na vele uren te werken", De cijfers tonen echter aan, ondanks de "goede" kazernes en "goede" huisvesting, ondanks de wetenschappelijke "voeding" voor de bedrijfsarbeiders en arbeidsters, dat in 1928 van de 80.000 meisjes die naar huis terugkeerden 16% ongeneeslijk was. En als hierbij dan nog gevoegd wordt dat in 1927 de slechte fabriekstoestanden de oorzaak waren van een massa-zelfmoord van fabrieks-meisjes in het meer Soewa en dat 20 tot 25% van de meisjes werkzaam in de wolindustrie binnen de contracttijd stierf¹⁰, dan weten we niet alleen welke fabriekstoestanden in Japan heersen (waarbij dan nogmaals niet uit het oog moet worden verloren, dat de textielindustrie de belangrijkste en best geoutilleerde industrietak is) maar ook hoe de opsluiting in de fabriekskazernes de strijdwil bij de arbeidsters doodt en hen onder andere zoals bij de massazelfmoord bij Soewa tot wanhoopsdaden brengt.

In deze fabriekskazernes zijn 80% (er zijn gegevens die ook 90% vermelden) van de textielarbeidsters gehuisvest. Deze kazernes zijn veelal met prikkeldraad omgeven, hebben hun eigen zwaar bewapende politie en verhinderen op deze wijze; dat de fabrieksmeisjes met revolutionaire propaganda kennis maken. Ze krijgen in de fabriek een voor het klassenbewustzijn verderfelijke opvoeding, die gericht is op de afhankelijkheid voor de keizer en worden militair opgevoed. Vluchten kunnen ze praktisch niet door de scherpe bewaking en als het hun gelukt, waar dan heen? De politie staat klaar hen naar de fabriek terug te brengen. Naar het platteland terug kunnen ze niet, want daar wacht hun de straf van de vader die helemaal niet gesteld is op de komst en het wederzien van de dochter, omdat daardoor *hij* weer aangesproken wordt voor de terugbetaling van de koopsom. Voor zover ontvluchten mogelijk en indien de contract-tijd afgelopen is, gaan velen, het boven het dodende tempo in de fabriek te verkiezen beroep van ongecontroleerd prostituee uitoefenen,

Aan de andere kant hebben de arbeidsters niet veel belang te vluchten, omdat het loon daardoor ingehouden wordt. Dit eerst wordt pas uitbetaald als de contracttijd afgelopen is. Op alle mogelijke wijzen zit dus dit fabrieksproletariaat vastgeklonken aan de ondernemers.

Daartegenover staat echter weer, dat de toestanden in het bedrijf zelf weer oorzaak zijn, dat zeer weinigen de contracttijd verlengen, waardoor er een vrij groot arbeidsverloop is bij dit deel van het proletariaat, De gemiddelde tijd dat zij op deze wijze een werkeenheid blijven, wordt op 4 à 5 jaar geschat. Dus juist als zij elkaar leren begrijpen, als zij trots de militaire tucht en orde elkaar weten te vinden, vertrekken zij weer naar huis, trouwen en worden weer in het half-boeren, half huis-industrieleven opgenomen, of worden geisha, prostituee, barmeisje of bioscoop-

---

⁸ Ter Veen: "De sociale betekenis van de industrialisatie in Japan", blz. 15.

⁹ "Japanse Trade and Industry", blz. 193.

¹⁰ Zie 6, blz. 29, aantekening 39.

juffrouw in de stad. In elk geval, hoe zij zich verder na de contracttijd verdelen, het verloop onder deze industrie is zeer groot. In crisistijden wordt dit verloop nog veel groter. Dan gaan de vrouwen en ook de mannen, die oorspronkelijk van het land komen en in de stad of op de fabriek op het platteland werk gevonden hebben, weer terug naar het boerendom. Met honderdduizenden wordt de boerenbevolking in deze tijden dan weer vermeerderd. De geweldige stroom van mensen is veel te groot voor de hoeveelheid voedsel dat de boeren na betaling van pacht en belasting mogen houden. Hongersnoden en opstanden op het platteland zijn dan ook in dergelijke tijden veelvuldiger dan bij het fabrieksproletariaat. De strijd van de stedelijke proletarische bevolking wordt dus in crisistijden voor een belangrijk deel verzwakt, doordat door het grote verloop de ellende zich omzet in boerenopstanden.

Ditzelfde verloop is het echter, dat de boerenbevolking al zij het ook langzaam meer revolutioneert. De arbeidsters en arbeiders die in de steden en fabrieken stakingen hebben meegemaakt, of op een andere wijze betrokken zijn geweest in de proletarische klassenstrijd, veranderen daardoor de totaalinhoud van de boeren-ideologie.

De steeds groeiende golf van opstanden op het platteland zijn voor een zeer belangrijk deel het werk van deze in de grootste ellende levende boeren of half-proletariërs.

Zeker is de Japanse boer niet zo maar te vergelijken [is] met de boer uit West-Europa en nog minder uit Amerika. (Slot volgt)

Klassenbeweging IV

IV. Slot.

In het vorige artikel hebben we gezien, hoe de revolutionaire bedrijfsorganisaties steeds verder ineen schrompelden, tot ze tenslotte niet veel meer waren dan kleine kernen in verschillende bedrijven. Praktisch rustte de A.A.U. niet meer op de organisatorische grondslag van de bedrijven, maar was ze volgens de woondistricten opgebouwd, zoals dat ook bij de partijen het geval is.

De “georganiseerde klasse”

De samensmelting van de A.A.U. en de A.A.U.-E. tot de *Kommunistische Arbeiter Union* was echter geenszins alleen het doorvoeren van een organisatorische maatregel.

Het betekende feitelijk het zich rekenschap geven van de geleidelijke verandering die zich ten opzichte van de beginselen van de Unionsbeweging had voltrokken. Deze samensmelting bracht tot uiting dat zich een wezenlijke verandering had voltrokken in de opvatting van wat de *georganiseerde klasse* is. Vroeger meende de A.A.U., dat zij de arbeidersklasse zou organiseren en dat de miljoenen arbeiders allen lid zouden worden van de A.A.U. Maar in de loop van de jaren had ze voortdurend propaganda gevoerd, dat de arbeiders in wilde bewegingen overal *zelf* hun eigen strijd moesten organiseren door alle comités van actie onderling te verbinden, waarmee ze dan als *georganiseerde klasse* optraden, terwijl ze toch helemaal niet tot de A.A.U. behoorden. Met andere woorden: het strijden als georganiseerde klasse werd niet meer afhankelijk gesteld van een vaste, van te voren opgebouwde organisatie.

Deze veranderde opvatting van “de georganiseerde klasse” werkte op allerlei gebied door. Zo in de eerste plaats in de opvatting omtrent de “dictatuur van het proletariaat”. Omdat de “georganiseerde klasse” niet meer samenviel met het lidmaatschap van de A.A.U. kon de A.A.U. ook niet meer het orgaan van de klassendictatuur zijn. En het hele vraagstuk uit de beginperiode van de radenbeweging, of de A.A.U. of de K.A.P.D. *de meeste* macht zou hebben bij de organisatie van de dictatuur van het proletariaat was daarmee vervallen. In de nieuwere opvattingen zouden geen van beiden de dictatuur uitoefenen, maar deze zou berusten bij de brede strijdende massa's, die alle strijdfuncties zelf zouden uitoefenen, zonder lid van de A.A.U.-E. te zijn. De betekenis van de A.A.U., of dan later van de K.A.U. was dan, alleen het voeren van communistische propaganda binnen de strijdende massa, het voortstuwende van de strijd door het tonen een klare, doelbewuste weg en, zeker niet het minst, door de A.A.U. met z'n revolutionaire ervaring van de klassenstrijd overal praktisch in de strijd kon meewerken. Maar dat is juist de functie, die vroeger vooral aan de K.A.P.D. werd toegedacht. Ook in de functie van de dictatuur. Want zoals men vroeger overtuigd was, dat de K.A.P.D. alleen de dictatuur niet kon uitoefenen, maar wel samen met de A.A.U., zo was men nu tot de opvatting gekomen, dat de strijdende massa *alleen* de dictatuur niet zou kunnen organiseren, maar wel tezamen met de A.A.U. (K.A.U.).

De communistische maatschappij

De verandering in de opvatting van wat de georganiseerde klasse is, was echter van veel verder strekkende betekenis. Het bracht een gehele herziening van de gangbare opvattingen over de communistische maatschappij met zich mee. Toen men bij het begin van de Unionsbeweging in Duitsland nog de overtuiging had, dat de A.A.U. de massa-organisatie van het proletariaat zou worden, zag men in de A.A.U. niet alleen het orgaan van de dictatuur, maar tevens de organisatie voor de samenvatting van het communistisch bedrijfsleven. Duidelijk blijkt dit bijvoorbeeld uit de verklaring van de A.A.U.-E. in 1923, dat deze organisatie toen al in staat was, 6% van de bedrijven "over te nemen". Het kwam er maar op aan, de organisatie steeds verder uit te breiden, tot ze in staat zou zijn alle, of de grote meerderheid der bedrijven "over te nemen". En daarmee waren dan de revolutionaire bedrijfsorganisaties de leiders van het maatschappelijk bedrijfsleven, waarvan de centrale samenkoppeling in de A.A.U. zou liggen.

Juist op het punt van de communistische ordening van het bedrijfsleven heerste de grootste onzekerheid en verwarring. Dit is heel begrijpelijk, omdat de opvattingen van wat we als communistische ordening zien, niet ontstaat uit een wetenschappelijke ontleding van de economie, maar een afspiegeling is van de opvattingen omtrent de dagelijkse klassenstrijd. Men kan aan de structuur van een organisatie in grote trekken zien, welke opvattingen de leden over de communistische ordening hebben. Zolang de massa's de grote centrale bonden en partijen als hun "leiders" zien, zolang zien ze ook de communistische ordening als een van bovenaf geleide maatschappij. Zolang de massa's nog niet hun eigen strijd leiden, zolang zien ze de communistische ordening ook nog niet als hun eigen functie. Praktisch bestaan er voor hen dan nog geen problemen omtrent het communistisch bedrijfsleven, omdat het centrale problemen betreft, die tot het terrein van de "toeleiding" behoren.

Toen nu in de revolutionaire massabeweging bedrijfsorganisaties ontstonden, die een zeer grote zelfstandigheid hadden en veel meer "federatief" verbonden waren, kon men het communisme ook niet meer zien als een uitsluitend centraal geleide maatschappij. Ook in het beheer van het communistisch bedrijfsleven zou grote zelfstandigheid ingeruimd moeten worden aan deze bedrijfsorganisaties. Uit de voorwaarden van de klassenstrijd ontwikkelde zich zo een meer "federatief" of "vrij" communisme als strijddoel.

Maar hoe moest dat er uit zien? Hier ontstond bij de Unionisten zelf een conflict in eigen opvattingen. Het hele productie-apparaat werkt feitelijk als een ontzaglijke fabriek, waarvan de verschillende werkplaatsen over het land, over de wereld zijn verspreid. Het hele bedrijfsleven is enorm gespecialiseerd en alle bedrijven zijn volkomen op elkaar aangewezen. Hoe was het mogelijk al die bedrijven organisch te verbinden, als het beschikkingsrecht over de bedrijven niet in een centraal beschikkingsapparaat berustte? Kon er eigenlijk wel sprake zijn van "vrij" communisme? Een belangrijke stroming in de Unionsbeweging ontkende dit zeer beslist. En in 1923 gaf de K.A.P.D. dan ook een brochure uit "Das Werden einer neuen Gesellschaft"¹¹, dat het communisme centraal moest worden opgebouwd, "hoe gecentraliseerder, des te beter". Feitelijk was dit de oude opvatting, zoals deze uit de vroegere verhoudingen was gegroeid.

De Duitse radenbeweging kon dus voorlopig geen zelfstandige opvattingen ontwikkelen omtrent het maatschappelijk beheer van het bedrijfsleven. Men behielp zich met de bolsjewistische opvatting, waarin het centrale apparaat het maatschappelijk stofwisselingsproces regelt, dus het "volksinkomen" distribueert, wat echter in volkomen tegenstelling stond tot de grote zelfstandigheid van de bedrijfsorganisaties. En zolang de discussies zich bewogen op de onvruchtbare grondslag of er meer of minder "centralisme" of "federalisme" moest zijn, zo lang kon er ook geen vooruitgang in het vraagstuk komen. Het communistisch bedrijfsleven is immers geen organisatorische kwestie van centralisme of federalisme, maar het is het doorvoeren van andere beginselen voor de goederenbeweging in de maatschappij en voor de verdeling van het maatschappelijk product. Met andere woorden het gaat om het karakter van de nieuwe rechtsverhoudingen, zowel voor de afzonderlijke bedrijven als voor het recht van iedere arbeider op zijn aandeel in de maatschappelijke rijkdom.

Voor de opbouw van het Russische staatskapitalisme heeft ons veel geleerd. Wat maakt het voor ons als loonarbeiders voor verschil, of we door de concerns en monopolie-kapitalistenorden uitgebuit of door de leiders van de staatsindustrie? Voor de miljoenenmassa van de loonarbeiders komt het er op aan de uitbuiting op te heffen, dit is de loonverhouding zelf te doorbreken. De loonverhouding wil zeggen, dat het aandeel van de arbeider niet bepaald wordt door de productiviteit van de arbeid, maar dat hij zoveel "loon" van de staatsleiders krijgt, als deze gelieven te geven, of zoveel als de arbeiders door strijd van deze leiders weten af te dwingen. De loonverhouding houdt daarom tegelijk in, dat de massa's weer opnieuw beheerst worden door een boven hen geplaatste macht. En

---

¹¹ Waarschijnlijk bedoeld: Vom Werden der neuen Gesellschaft (Alte und neue Organisationsformen) / Karl Schröder. – Berlin : Verlag der K.A.P.D., [Juli 1920]. – 16 S.

daarom is het kernvraagstuk van de communistische omvorming: welk economische veranderingen, welke verandering in de rechtsverhoudingen, moet de arbeidersklasse in de revolutie doorvoeren om de macht in handen te kunnen houden? Hoe moet de politieke overwinning van de arbeiders zich economisch verankeren? Wat zijn de economische voorwaarden voor de opheffing van de loonarbeid?

De "grondbeginselen"

Het onderzoek naar deze vraagstukken werd ingeleid door het boek van de G.I.C., "GRONDBEGINSELEN VAN DE COMMUNISTISCHE PRODUCTIE EN DISTRIBUTIE" dat in 1930 door de A.A.U. in het Duits werd uit gegeven (Hollands 1931; 2e druk 1935). We kunnen er hier niet nader op ingaan. Alleen willen we er van zeggen, dat als noodzakelijke voorwaarde verlangd wordt, dat alle arbeiders gelijke rechten hebben op de maatschappelijke voorraden. Dat is dus een opheffing van de "loonverschillen". Verder dat het noodzakelijk is, de berekeningen in productie en distributie niet meer in "geld" te doen plaatsvinden, maar in arbeidsuren. Aan alle goederen moet worden uitgedrukt, hoeveel maatschappelijke arbeid ze bevatten. Daarmee zijn dan "kapitaal" en "rentabiliteit" verhuisd naar het museum van oudheden: in de nieuwe maatschappij zijn ze onbekend.

De "Grondbeginselen" bedoelen niet een of ander "plan", hoe de maatschappij het mooiste en "rechtvaardigste" kan worden ingericht, maar ze zijn de regelrechte resultaten van de praktische klassenstrijd, zoals deze zich nu reeds aarzelend en sporadisch gaat ontwikkelen. De "Grondbeginselen" verbinden de praktische klassenstrijd van de dag en de strijd om de macht tot organische eenheid, tot nieuwe maatschappijbeschouwing. Ze vormen niet anders dan de economische uitdrukking van wat zich politiek bezig is te voltrekken. Want ondanks alles is het communisme ook nu nog bezig te groeien. Zeker wie alleen in partijen denkt, die kan in de huidige toestand der arbeidersklasse niet veel lichtpunten ontdekken. Maar wie denkt in klassen, ziet duidelijk, dat de arbeidersklasse steeds meer een weg wordt opgedreven zij het willens of onwillens, bewust of onbewust, die een groei naar het communisme in zich sluit.

Alle grote en zelfs bijna alle kleinere bewegingen van de arbeidersklasse hadden het karakter van zogenaamde "wilde bewegingen". De officiële arbeidersbeweging kan en wil geen bewegingen van de arbeiders meer leiden. Ze leeft nog zo lang ze de arbeiders nog van strijd voor hun levensbelangen kan afhouden, of zo lang ze deze bewegingen nog kan verwarren en kapot breken. Wordt de strijd van de arbeiders in de "wilde bewegingen" machtiger, zodat ook de politieke partijen en de vakverenigingen ze niet meer kunnen splijten, dan is deze "arbeidersbeweging" voor het kapitaal van geen nut meer en dan doekt het kapitaal ze op.

In alle hoog-industriële landen is echter gebleken, dat de arbeiders zelfstandig de strijd ingaan, waarbij ze hun organisatorische strijdeenheid op de grondslag van het bedrijf vinden. In deze strijd moeten ze zelf alle strijdfuncties vervullen, zelf alles regelen, hun strijd beheren. De bewegingen van de miljoenenmassa's in Frankrijk, België, Amerika, de bewegingen van de tienduizenden in Polen, vormden weliswaar nog niet de aangesloten verbondenheid van het optreden als totale klasse; de acties verliepen nog te veel onafhankelijk van elkaar; de verbinding tussen de bedrijven door arbeidersraden was nog ver en ver onvoldoende. Maar het is duidelijk dat we in deze bewegingen niet te doen hebben met iets toevalligs, dat morgen weer een andere richting kan inslaan. Het optreden van dergelijke zelfstandige klassenbewegingen in alle landen toont, dat we hier te doen hebben met een nieuwe ontwikkelingslijn, die de massa's in hun strijd hebben ingeslagen. In deze strijd leren de massa's, dat ze alleen als vast aaneengesloten klasse alle functies zelf moeten uitoefenen, willen ze niet ten gronde gaan. En daarom is iedere strijd, die zelfstandige door de massa wordt gestreden een stuk communisme. Zo groeit de nieuwe maatschappij in de schoot der oude. Iedere zelfstandige strijd der arbeiders laat zo in het klein zien, wat hun grote kracht in het communisme is.

De "Grondbeginselen" trekken de consequenties uit het optreden van de arbeidersklasse als zelfstandige strijdeenheid. Is de arbeidersklasse door haar arbeidersraden aan de macht gekomen, waarbij ze in voortdurende strijd haar eigen bewegingen heeft leren beheren, dan kan ze haar macht alleen bevestigen, als ze alle functies in het maatschappelijk leven ook in handen *houdt*. En daarvoor is een volkomen omwenteling in de beweging van het bedrijfsleven noodzakelijk, die de arbeiders *zelf* zullen moeten doorvoeren. De leiding van het bedrijfsleven verloopt dan niet over de omweg van de staat, maar voltrekt zich onder hun eigen beheer en leiding. De "Grondbeginselen" laat het karakter van de nieuwe rechtsverhoudingen in het economische leven leven zien en daarom behoort het naar onze mening tot de belangrijkste vruchten van de massabewegingen na 1917.

Onze taak

Gezien van uit de ontwikkelingslijn van de nieuwe klassenbewegingen verloopt het werken van de revolutionaire arbeider binnen de arbeidersklasse langs andere gezichtspunten dan vroeger. Zo lang we meenden, dat de partij of de A.A.U. of beide tezamen, de leiding van het maatschappelijk leven op zich moesten nemen, zo lang moesten

we werken aan het groot maken van een organisatie, van de A.A.U. of de K.A.P. Nu we uit de machtsverhoudingen in de maatschappij geleerd hebben, dat de arbeidersklasse alleen door zelfstandige strijd aan de macht kan komen, nu komt het er op aan de klasse sterk te maken door zonder ophouden deze zelfstandige strijd te propageren en daarin daadwerkelijk mee te werken. De Radencommunisten vormen daarom geen nieuwe "partij", maar ze sluiten zich tot propagandakernen ineen, om het bewustzijn van de nieuwe strijd steeds dieper in de massa te doen dóórdringen. Vóór de revolutie zal het aantal van deze "werkgroepen" betrekkelijk gering zijn. In de revolutie, als de arbeiders wat armsgslag krijgen en er groter mogelijkheden van propaganda liggen, zullen ze waarschijnlijk zeer sterk groeien, waarbij ze echter waarschijnlijk weer het karakter van de A.A.U. aannemen. Dat is dan echter niet een A.A.U. die meent de dictatuur van het proletariaat te moeten uitoefenen voor de klasse, maar een A.A.U. als begeesterende, aanvurende, richtinggevende kern in de in arbeidersraden saamgestroomde massa's.

Bij ons verkrijgbaar :

"GRONDBEGINSELEN VAN DE COMMUNISTISCHE PRODUCTIE EN DISTRIBUTIE"

Omvang 160 blz. Per post 60 cent.

Karl Kautsky

VOOR ENIGE WEKEN overleed te Amsterdam Karl Kautsky, de bekende meest vooraanstaande theoreticus van de sociaaldemocratie. Wie hem alleen kent naar wat hij de laatste twintig jaren deed en schreef, toen hij met de gehele sociaaldemocratie de weg naar verderf van de arbeidersbeweging afzakte, beoordeelt hem zeker niet op de juiste wijze. Zijn kracht lag in de tijd van opkomst en bloei van de Duitse sociaaldemocratie in de jaren van 1890 tot 1910. Toen was hij de grote theoreticus, die als een der beste kenners van het Marxisme deze leer op alle gebieden van geestesleven en politiek toepaste. Niemand heeft zoveel gedaan als hij, om, door zijn geschiedkundige studies en populaire boeken de leer van Marx in de arbeidersklasse te doen doordringen; in alle talen der wereld haast zijn ze vertaald. En waar ergens in de verste uithoeken der aarde opstandigheid tegen het kapitaal opkwam, daar waren het zijn geschriften, die het eerst in de hoofden der opstandigen helder inzicht brachten.

MEN KAN DE VRAAG STELLEN of de vele boeken, die hij geschreven heeft, ook nu nog waarde voor ons hebben. Wij weten, dat zij allen gedragen zijn door wat men toen in de sociaaldemocratie onder Marxisme verstond. En waar wij nu weten, hoe beperkt, hoe weinig revolutionair die sociaaldemocratie toen was, ondanks haar mooie Marxistische leuzen, daar kan licht de gedachte opkomen, dat wat toen door Kautsky in zijn werk als marxistisch aangeboden werd, ook zijn betekenis verloren hoeft. Toch is dit niet juist. En het is daarom nodig, ons bewust te worden, wat het bijzondere van het toenmalige Marxisme was, om te begrijpen waarom en in welk opzicht het voor ons wel en niet van waarde is.

De wetenschappelijke uitkomsten waarmee Marx het inzicht der mensheid verrijkt heeft, zijn in deze drie punten samen te vatten:

I. Het historisch materialisme, de leer, dat alle politieke en geestelijke verschijnselen in de maatschappen hun oorsprong vinden in de arbeid, het maatschappelijke productieproces.

II. De leer van de klassenstrijd, de leer dat alle geschiedenis beheerst wordt door de strijd der klassen, ieder met een andere rol in het arbeidsproces, een strijd om het aandeel in het product, en om behoud of omverwerping van het bestaande systeem.

III. Onthulling van het wezen van het kapitalisme, van waarde en meerwaarde, en van zijn onafwendbare ontwikkeling en ondergang om plaats te maken voor het communisme.

De toepassing van deze inzichten op de tijd waarover wij spreken, lag voor de hand. Het was de klassenstrijd van de arbeiders, de nu uitgebuite maar opkomende en reeds strijdende klasse, die tenslotte tot een revolutie moest uitgroeien, de politieke macht veroveren en het communisme verwezenlijken.

DIT WAS JUIST DE LEER, die de opkomende arbeidersklasse nodig had. Het snel opgroeiende kapitalisme trok uit stad en land honderdduizenden als arbeiders in de fabrieken, buitte ze uit, voegde ze samen, dwong ze tot strijd, terwijl ze eerst langzaam hun nieuwe toestand begonnen te beseffen. Het Marxisme toonde hen, hoe diep gegrond hun verzet was tegen het kapitaal en hoe waardeloos de oude burgerlijke leerstellingen waren; maar tevens hoe zij, nu nog haast hopeloos zwak, tot grote macht konden komen, hoe een *zekere* overwinning hen

wachtte, door de macht der economische ontwikkeling zelf. En het versterkte hun geestdrift en hun zelfopoffering, door hen het grote doel van de socialistische toekomst voor ogen te stellen.

Voor deze propaganda was nodig, dat de waarheid en de betrouwbaarheid van de Marxistische theorie tegelijk aangetoond werd. Op goed geloof behoefde ze niet aangenomen te worden; trouwens de eigen ervaring van de arbeiders, de politieke en maatschappelijke strijd die ze meemaakten, waren al illustraties en bewijzen genoeg. Maar daarnaast was het de taak van de leerlingen van Marx, – tevens om alle misvattingen en bestrijdingen van burgerlijke geleerden te weerleggen – de theorie op de vroegere geschiedenis en het geestelijke leven van mensheid toe te passen. Dit is bovenal het werk van Kautsky geweest. Daarbij ging het in de eerste plaats om die tijdperken uit het verleden, waarin de arbeiders of het communisme al een rol gespeeld hadden; want die waren of geheel verwaarloosd of geheel scheef of partijdig door burgerlijke geschiedschrijvers behandeld. Zulke studies waren tegelijk een erezaak voor een moderne arbeidersbeweging en een proeve om de voortreffelijkheid van een marxistische geschiedenis methode te laten zien.

EEN VAN KAUTSKY'S eerste en mooiste studies is die over Thomas Moore¹² en zijn utopie. En daaraan aansluitend over Thomas Münzer, de aanvoerder in de Duitse boerenoorlog, waarbij de gehele toenmalige revolutionaire tijd, de zogenaamde *Hervorming* behandeld werd. Dit verscheen als deel in een samenvattend werk over de geschiedenis van het socialisme: deel I, de "voorlopers"¹³. In een in 1889 verschenen boekje "De klassentegenstellingen in de Franse revolutie"¹⁴ laat hij zien, hoe dat wat wij soms met een enkel woord: machtsverovering van de bourgeoisie, aanduiden, een ingewikkeld en veelzijdig gebeuren is geweest. Wij laten hier de populaire boekjes over de economische theorie van Marx¹⁵, en over het Erfurter programma¹⁶ van de sociaaldemocratie buiten beschouwing, zo goed ze ook voor die tijd waren, kunnen ze ons nu niet meer voldoen. Hetzelfde geldt ook voor zijn strijdschrift tegen Bernstein¹⁷, die als woordvoerder van het reformisme de theorie en het programma had aangevallen. Van meer blijvende waarde zijn werken over *Ethiek*¹⁸ en *Historisch materialisme*¹⁹, over de *Oorsprong van het Christendom*²⁰, en over *Ontwikkeling en vermeerdering in natuur en maatschappij*²¹.

DE STREKKING VAN HET MARXISME in zulk een opkomende arbeidersbeweging was vooral nadruk te leggen op de vaste onvermijdelijke gang van de ontwikkeling, op de zekerheid van de toekomstige revolutie, door middel van de organisatie, dus de arbeiders af te houden van kleine oproertjes, onberaden uitingen van verzet, die toch nutteloos waren. Daardoor kreeg de theorie het karakter van een mechanische, fatalistische leer: de revolutie moest en zou komen, onafhankelijk van wat de mensen wilden en dachten. Bij de verdere ontwikkeling moest dit in conflict komen met de drang naar actie, die in de arbeiders ontstond tegenover de toenemende aanvalskracht en druk van het kapitaal. Door de zogenaamde links-radikalen werd het aldus theoretisch uitgedrukt: dit moeten, deze onvermijdelijke ontwikkeling gaat steeds door middel van de mensen, door hun wil en hun daad. De revolutie komt eerst doordat de arbeidersklasse ze met kracht wil, ze voorbereidt en ze doorzet door haar daden. Dus moet het vraagstuk, hoe de arbeiders tot een revolutionaire actie moeten komen (door directe massa-acties, massastaking) aan de orde gesteld worden. Daarvoor schrikten echter de partij, de partijleiding en Kautsky als hun geestelijke woordvoerder, terug; zij zagen daarin alleen maar gevaar voor vernietiging van al wat de arbeiders opgebouwd hadden, door de veel grotere macht van staat en kapitaal.

¹² Thomas Morus und seine Utopie, 1888.

¹³ Die Vorläufer des neueren Sozialismus. Erster Band, erster Theil. Dritter Abschnitt. Der Kommunismus im Mittelalter und im Zeitalter der Reformation. Achtes Kapitel, Die deutsche Reformation und Thomas Münzer.

¹⁴ Die Klassengegensätze von 1789: Zum hundertjährigen Gedenktag der großen Revolution, 1889.

¹⁵ Karl Marx' ökonomische Lehren, 1887

¹⁶ Das Erfurter Programm in seinem grundsätzlichen Teil erläutert, 1892

¹⁷ Bernstein und das Sozialdemokratische Programm: Eine Antikritik. J. H. W. Dietz Nachf., Stuttgart, 1899

¹⁸ Ethik und materialistische Geschichtsauffassung, 1906.

¹⁹ Die materialistische Geschichtsauffassung, 1927 (2 Bände).

²⁰ Der Ursprung des Christentums, 1908.

²¹ Waarschijnlijk bedoeld: Der Einfluß der Volksvermehrung auf den Fortschritt der Gesellschaft, 1880.

Met het eerste aanloopje van massa-beweging begonnen zij te wankelen; de jaren lang dreigende en daarna uitbarstende wereldoorlog deed de rest. En daarmee werd Kautsky tot de woordvoerder van hen, die in de oorlog alleen een gevolg van reactionaire ophitsing en bewapeningsindustrie zagen, die na de oorlog de "schuldigen" uit de archieven opdiepten en die de sociaaldemocratie tot een burgerlijke hervormingspartij maakten.

Zo hangen het ontaarden van de praktijk der arbeidersbeweging en de beperktheid van de Marxistische theorie uit die tijd ten nauwste samen. Toch tast dat de waarde van Kautsky's historische werken maar in beperkte mate aan. Ook in wat vroeger gebeurde was de volgorde: eerst steeds onhoudbaarder wordende toestanden, dan toenemende ontevredenheid en verzet bij de onderliggende klassen, dan uitbarstingen, soms mislukking, dan nieuwe strijd, eindelijk revolutie. Maar daar is de reeks van de samenhangende gebeurtenissen af; wij overzien de onhoudbaarheid van het oude, en later het zegevierende van het nieuwe, en wij begrijpen uit de marxistische behandeling, dat dit, en waarom dit onvermijdelijk was. Hoe de wereld eerst geleidelijk op de mensenhoofden inwerkte en deze daarna in moeite en strijd op de wereld terug wensten, al die moeilijkheden van vernieuwing van gedachten, van twijfel, van zoeken van vervolging, van propaganda, dat alles dat tussen voortijd en einduitkomst lag, is er niet meer bij nodig. Dat is natuurlijk voor ons, in ons geval van nu juist het belangrijkste, omdat de reeks nu niet af is omdat de revolutie nog komen moet, omdat wij midden in de strijd, de onzekerheid zitten en moeiteloos zoeken naar de weg. Daarom zijn nu de psychologische en filosofische kwesties zo van belang, hoe de wereld op de geest werkt, hoe de mens en geest werkt en doet. Daarom geven Kautsky's historische werken ons niet alles, wat wij wensen, omdat ze niet op die bijzondere tussen-werkingen ingaan, en alleen de grote lijnen van historische samenhang laten zien. Maar wat zo daarin geven, is nog steeds juist en voortreffelijk. Men vindt er niet de aarzelingen en twijfelingen van de zoekenden, maar de slotsom, de daden der handelende mensen. De klassenstrijd in vroegere tijden als stuwende kracht in de geschiedenis van de mensheid leert men hier kennen. En dat is ook voor nog steeds een belangrijk stuk inzicht voor strijdende arbeiders.

Ter recensie

Castratie en sterilisatie

door Frank van Looy. Uitg. depot "Het Lichtschip"

Singel 265 Amsterdam C.

Schrijver begint met een beknopt historisch overzicht te geven waarom reeds in de grijze oudheid tot castratie werd overgegaan hetzij uit godsdienstige waanvoorstelling als ook aan overtreders van zedenmisdriften enzovoort.

Het werkje is echter te beknopt, dat het een duidelijk overzicht kan geven over de politieke gevolgen van de castratie zoals deze voornamelijk in het Derde Rijk werden toegepast. Schrijver verlucht zijn werkje met diverse uitspraken van medische geleerden en geeft enkele van hun cijfers weer, zoals onder meer prof. Lenz²² beweerde, dat in Duitsland 18 tot 20 miljoen mensen voor sterilisatie in aanmerking kwamen, dat is zowat de hele arbeidersbevolking in Duitsland. Aan het slot geeft schrijver nog enige uitspraken van de verschillende Duitse gerechtshoven, waaruit zou moeten blijken dat de verschillende hoven nogal verschillend oordelen over de noodzakelijkheid van sterilisatie van de beklagden.

Duitse pogrom 1938

De Duitse pogrom is niet zoals de berichten van het propaganda-ministerie zeggen, een wraakneming van het Duitse volk op de Duitse Joden voor de dood van een diplomaat.

Het zin beproefde kernen uit de Hitlerjeugd, de S.S. en S.A.-troepen die de vernieling, verdrijving, mishandeling, terreur en doodslag op bevel van het nationaalsocialistische staatsapparaat uitvoeren. Het is hetzelfde kleine percentage van de bevolking, dat die gehele bevolking uit naam van de almachtige staat onderdrukt.

Het zijn troepjes jongelingen, die bijna uitsluitend de bladen lezen van Streicher²³ en zijn beetgenomen, een dagelijkse scholing van dezelfde soort ontvangen in hun kazernes en oefenscholen, en nu speciaal voor dit karwei zijn opgehitst.

---

22. Waarschijnlijk bedoel: Fritz Lenz (1887-1976).

²³ Julius Streicher (1885-1946).

Onder leiding van de oudere terroristen, die reeds gedurende vijf jaren niets anders doen dan in staatsdienst arbeiders en andere niet geheel elementen in gevangenissen, concentratiekampen en arbeidsdienst "op te voeden tot goede nationaalsocialistische staatsburgers". Door de keurtroepen van de N.S.D.A.P., gevormd reeds voor de machtsovername uit boosaardige elementen uit alle bevolkingslagen, speciaal uit de onderwereld, het lompenproletariaat en middenstandskringen. Deze op zichzelf levende troepen, doordrenkt van de nationaalsocialistische leer en levend naar eigen wetten onder strenge partij-militaire discipline, hebben op commando na felle ophitsing, "spontaan de leiding genomen in de wraak van het Duitse volk op de joden".

Bijna tegelijk kwam de staat met decreten die tot doel hebben het gehele joodse kapitaalbezit in staatseigendom te doen overgaan, evenals de onroerende goederen na herstel daarvan op kosten der joden. Bovendien de verzekeringsgelden aan de staat en de boeten. Verdrijving uit hun maatschappelijke functies van minstens een half miljoen joden en bezetting daarvan door nationaalsocialisten, door partij- en staatsvriendjes.

Overbrenging in massa van bruikbare mannen naar concentratie- en arbeidsdienstkampen, als nieuwe exercitie-materiaal voor de sadisten en goedkoop werkvee voor beroerde zware werken, die voorlopig slechts geld kosten, maar toch nodig zijn. Moerassen droogmaken, woeste gronden cultiveren, wegebouw, kanalisatiewerken, loopgraven maken, schuilkelders aanleggen, versterkingen maken, enzovoort.

Een reeks van maatregelen, die ten doel hebben het miljardenbezit uit joodse handen aan de staat te brengen en de onteigenden, tezamen met de joodse niet-bezitters kapot te maken of te gebruiken voor noodzakelijke arbeid in strafkolonies.

Zou zo'n actie door het gehele Duitse rijk, na de voor afgaande maatregelen, als registratie van het joodse bezit en belemmering of verbod van beschikking door de Joden erover, spontaan zijn en slechts een haastig georganiseerde wraakneming voor de dood van Von Rath na de aanslag door Grunspan²⁴? Natuurlijk niet! Het is slechts het aangrijpen van een goede gelegenheid om nu door te tasten, en een voor het Duitse kapitalistische. bedrijfsleven en speciaal voor de staat noodzakelijke maatregel door te voeren.

De werkelijke oorzaken, die na verovering van Oostenrijk, na annexatie van het Sudetengebied, nu het joodse bezit in staatseigendom brengt en later het bezit van andere zwakke kapitalisten zal nationaliseren, ligt in de ontwikkeling van het Duitse bedrijfsleven en de speciale positie die de nationaalsocialistische staat daarin heeft.

We zullen dus daar de aandacht op moeten richten, willen we deze nieuwe, zware beproeving van arme en rijke joden in zijn historisch-maatschappelijke noodwendigheid begrijpen kunnen.

De oorzaken

Reeds sinds tientallen van jaren heeft de staat in Duitsland, evenals elders het geval was, maatregelen doorgevoerd en werkzaamheden ondernomen, die een zelfstandige kapitalist of kapitalistengroep niet kon volbrengen. Het staatsapparaat heeft in het belang van de gehele kapitalistische productie, dikwijls tegen particuliere belangen in, het aanleggen van spoorwegen, havenwerken, scheepswerven bevorderd of zelf ondernomen. De staat heeft zijn eigen bank. De staat perfectioneerde en beheert het postbedrijf en later telefoon, telegraaf- en radioverkeer. De overheid trok gas en elektriciteitswerken aan zich evenals het trambedrijf of ondernam deze bedrijven zelf. Zo werd de staat in het liberale kapitalisme reeds de bezitter, geheel of gedeeltelijk van zeer belangrijke en grote bedrijven. Bedrijven, waar het particuliere kapitaal niet kon werken tot algehele bevrediging van de kapitalistische maatschappijbehoefte, of als de onderneming in eens te groot, te riskant of te weinig winstgevend was.

De wereldcrisis van 1929 bracht speciaal voor het Duitse kapitalisme grote moeilijkheden.

De staat moest vaak bijspringen om ondernemingen voor de ondergang te behoeden, hetgeen het gehele Duitse bedrijfsleven nog meer nadeel zou hebben gebracht. Het doorgaan van de crisis evenwel bracht ondanks de hulp van de staat het gehele Duitse productieapparaat toch in gevaar en ook de politieke heerschappij van de bourgeoisie door middel van het restant van de parlementair-democratische

---

²⁴ Herschel Grynszpan (1921-1942?) vermoordde in Parijs in 1938 de Duitse diplomaat Ernst vom Rath (1909-1938), wat de Kristallnacht inluidde.

republiek was wankel. De schuldendienst, gevolg van de oorlog en de opbouw na de grote inflatie, word stopgezet.

Toen dreigde het gevaar dat de buitenlandse schuld eisers de garanties voor die schulden, leningen en rentebetalingen zou opeisen en delen van de Duitse groot-bourgeoisie onteigend zouden worden. Ook de staatsinkomsten dreigden te worden aangewend om de buitenlandse geldschietters te voldoen.

In het buitenland heerste onrust, het bedrijfsleven stagneerde, het staatsbankroet dreigde, het buitenland eiste naleving der verplichtingen.

Onder deze omstandigheden en door deze, kwam de N.S.D.A.P. in 1933 aan het bewind.

De opdrachten lagen klaar. Duitsland werd tot een eenheid georganiseerd. De staat onderdrukte nu geheel de arbeidersbeweging, onteigende het gehele vermogen en alle bezittingen van partijen en vakbeweging.

De bewapening werd op grote schaal aangepakt. Het gehele productie-apparaat daarop ingesteld. De handel met het buitenland word staatsmonopolie. Dat alles gebeurde om de rentabiliteitsbasis van het Duitse grootkapitaal weer te herstellen, de buitenlandse druk te kunnen weerstaan en een aanvang te maken met de opbouw van een groot en sterk, imperialistisch Duitsland, dat door het verleden een streep kon halen en op voet van gelijkheid onderhandelen met de machtige vijand. Daarvoor moest de achterstand in bewapening in een reusachtig tempo worden ingehaald. Hetgeen gebeurde. De bedrijven die van de staat steeds grotere opdrachten ontvingen, konden de orders niet meer verwerken.

Nieuwe fabrieken moesten worden gebouwd, ouden uitgebreid. De gehele productiemiddelenindustrie werd zoo eveneens in gang gezet, de behoeften aan grondstoffen steeg enorm. De deviezencontrole maakte het de staat mogelijk, zoveel als maar kon de export in te ruilen voor grondstoffen voor de reorganisatie en opbouw van de bewapeningsindustrie. Het inhalen van de achterstand en het opvoeren van de bewapening gebeurde in zo'n tempo en tot zulk een hoogte, dat Duitsland spoedig weer een eerste klas militaire mogendheid werd.

Het bedrijfsleven was in al zijn geledingen enorm geactiveerd en grote winsten werden gemaakt. Echter ... de moeilijkheden lieten niet op zich wachten!

Uit het voorafgaande is duidelijk, dat de nationaalsocialistische staat geweldig gegroeid is:

Zijn bemoeiingen en zeggenschap in het gehele bedrijfsleven, zijn kredieten en zijn geweldige opdrachten, maakten het gehele bedrijfsleven afhankelijk van de welstand van het staatsapparaat.

Zijn bezittingen groeiden steeds en daarmee en met zijn macht, het enorme apparaat. Er moest een moment in de ontwikkeling komen, dat deze groot-ondernemer, maar ook groot-afnemer, ja, bijna de enige afnemer van de Duitse zware industrie, in financiële moeilijkheden moest geraken.

Als afnemer van de Duitse industrieproducten moest hij er voor zorgen, dat de industrie de winsten die ze maakte ook kon aanwenden voor het verzekeren van de regelmatige voortgang, vernieuwing, en uitbouw van het bedrijf. De industrie moest zijn winsten hebben, hoe dan ook. Maar de staat stapelde al de oorlogsproducten op, rustte zijn leger perfect uit, organiseerde zijn verdediging en aanval tegen het buitenlandse kapitaal. Maar zo kon de meerwaarde die in al die producten zit niet aan de particuliere kapitalisten ten goede komen. De staat kon hen die niet geheel betalen. Hij voorzag hen zo goed mogelijk van grondstoffen en schreef verder schuldbrieven uit.

De zelfstandige productie van de staat, het onderhoud van het gigantische administratie-, beheer- en onderdrukkingsapparaat eiste steeds groter deel van de meerwaarde der particuliere ondernemers, naast de inkomsten uit eigen bedrijven en de ontzaglijke belastingen. De productie-kringloop moest op deze manier stagneren. In de enorme verdedigingswerken, in de monsterachtige herbewapening ging de meerwaarde van de private kapitalisten van de staat steeds meer verloren.

Er moest gehandeld worden, om toch op de een of andere wijze de winst binnen te slepen.

In het binnenland was de boog tot het uiterste gespannen. De uitbuiting opgevoerd, de meerwaarde zo groot mogelijk gemaakt. Deze moest worden omgezet in nieuw kapitaal. Als dat niet kan, dan moet er op andere manier nieuw kapitaal, nieuw materiaal verkregen worden om de voortgang van de productie veilig te stellen.

Dat kon niet anders dan buiten de grenzen verkregen worden. Op de zwakste plekken werd systematisch aangestuurd. Oostenrijk kwam aan Duitsland. Dat gaf even verademing. De geldmiddelen vloeiden iets ruimer, de grondstoffenvoorziening iets gemakkelijker.

Maar het Oostenrijkse bezit werd nu Duits staatsbezit. Daarna de annexatie van het Sudetengebied. Dit komt wel het geheel bedrijfsleven van het Derde Rijk ten goede, maar de bezittingen daar worden ook staatsbezit.

End dat moet ook wel. De Duitse staat moet in de eerste plaats nu voor zichzelf zorgen. Want als hij, de grootste ondernemer, maar tegelijk de behartiger van de gezamenlijke belangen van de Duitse groot-bourgeoisie, de zaak niet meer kan bolwerken, dan vervliegen alle dromen van het 1000-jarige Derde Rijk, van een groot Duitsland, van een machtig imperium.

Deze staat moet dus sterk blijven en groeien. Hij moet er naar streven niet afhankelijk te zijn van de particuliere productie en van de belastingen die hij daar op leggen kan. Het reeds door hem beheerde gedeelte van het totale productieapparaat stelt het eerst zijn eisen. Het apparaat heeft zijn enorme kosten. De inkomsten moeten dus regelmatig vloeien om een goede gang van zaken van dit staatskapitalisme te verzekeren. Het eigen bezit moet steeds uitgebreid worden, dat is uitbreiding van de directe beschikking over meerwaarde. Steeds blijft echter het gevaar dreigen, dat niet voldoende meerwaarde vloeibaar gemaakt kan worden om de productiekringloop in stand te houden. Want voornamelijk is de grote bedrijvigheid: oorlogsvoorbereiding. En het Duitse bedrijfsleven, de particuliere bezitters, kunnen dat niet tot in het oneindige dragen.

De Rijksbank is arm aan bruikbaar geld. Er moet dus gezocht worden naar middelen om de gang der productie weer op te stoten. De zwakste delen van het kapitaal zijn reeds eerder ondergegaan of onteigend. Wat met "weinig moeite" buiten de grenzen te halen viel, is gehaald. Zo is toch nog ten dele de in het oorlogssapparaat bevroren meerwaarde gerealiseerd.

Nu moeten andere delen van de eigen klasse geofferd worden op het altaar van de algemene welvaart en Duitslands grootwording. Bijna vanzelfsprekend werd de kreet aangeheven: DE JOODSE BEZITTERS! HET JOODSE KAPITAAL! De jarenlang propaganda dat de uitmergeling van het Duitse volk het werk was van joden en marxisten, of joodse marxisten of marxistische joden, maakte de onteigening van de joden gemakkelijk. Maar juist de propaganda, dat joden de schuld van alle rampspoed waren, schiep de consequentie van vervolging van alle joden. En deze vervolging vertoont, naast zijn grote oorzaak: de onteigening van het joodse miljardenbezit, weer alle trekken van vroegere pogroms in sterkere mate.

In het tegenwoordige Duitsland waren de joden sterk vertegenwoordigd in alle kringen van de middenstand; daar komt nu weer ruimte voor de Ariërs. De onteigende zaken kunnen in beheer gegeven worden aan hen, die zich extra verdienstelijk hebben gemaakt bij "de zuivering en verheffing" van het Duitse volk. Zij worden sterker nog aan het apparaat gekoppeld.

De staatsmachine heeft weer wat vrijer armslag gekregen om het programma verder af te werken. Het joodse geld- en effectenbezit zal dienen om de staat weer liquide middelen te verschaffen voor bevruchting van eigen en particulier bedrijfsleven. Versterking en uitbreiding van het staatsproductieapparaat en financiering van het private kapitalisme. De zaak marcheert weer verder.

De dromen van een groot, sterk, imperialistisch Duitsland hebben weer nieuwe glans gekregen. Maar de ontwikkeling van de tegenstellingen in het imperialistische kapitalisme, en de gang van het kapitalistische bedrijfsleven zelf, zal ze straks onherstelbaar verscheuren!

"Luchtbescherming", voor wie ?

Er is onder de arbeiders nogal eens verschil van mening over de vraag, of ze wel of niet moeten meedoen aan luchtbeschermingsoefeningen. En ten gevolge daarvan kan het gebeuren, dat de één bij een verduisteringsproef op het dak zit met een emmertje zand en een kolenschop, vanwege de brandbommen, terwijl de ander op hetzelfde ogenblik alle lichten in huis aandraait en de gordijnen opentrekt.

Om nu het nut en de zegen van "luchtbescherming" goed te begrijpen, hadden de laatsten maar eens naar de "LUBETA" (luchtbeschermingstentoonstelling te Amsterdam) moeten gaan.

Daar konden ze zich gratis laten bekeren tot geestdriftige verduisteraars.

Je ziet er bijvoorbeeld een rijtje foto's, waarop een zogenaamde opruimingsploeg bezig is zich te oefenen in het opredderen van puinbrokken op het terrein van de chemische fabriek van meneer Ketjen, aan de overkant van het IJ. Meneer Ketjen heeft zich, sinds zijn mislukte speculatie in koperpyriet hem een loods kostte plus nog veel meer vernielingen, erg tot dit soort van oefeningen aangetrokken gevoeld en heeft dan ook welwillend de ruïne afgestaan om hem te laten opruimen. Om het zaakje te laten onderscheiden van gewone onbetaalde arbeid, hebben de opruimers een stalen helm op het hoofd. Maar je ziet op de foto's dat ze net zo erg zweten als doodgewone slopers.

Dan is het ook erg leerzaam, als je eens gaat kijken bij de stands waar gasmaskers, schuilkelders, enz., op een schilderachtige manier zijn tentoongesteld.

Schone jongelingen met geplakte scheidingen en fluweelzachte stemmetjes zullen je dan vertellen, dat hun fabriek zo'n masker of kelder levert voor een paar handjesvol geld. En als je dan vraagt, of je zo'n ding op afbetaling kunt krijgen, dan schrikt hij werkelijk.

Maar het neusje van de zalm, het heiligste goed van de gehele tentoonstelling, is een miniatuur-verduisterings-proef. En die mocht je beslist niet missen.

Dan zie je pas, *wie* er eigenlijk beschermd wordt. Het is een soort dorpje, met een kerk, een bankgebouw en een fabriek, alles omgeven door arbeiderswoningen. De straatverlichting gaat uit, alles zit in het pikkedonker. Je ziet het verschil niet meer, tussen de fabriek en de arbeiderskrotten, het is alles gelijk.

Bij de voorstelling heet het, dat de vijandelijke vliegers onverrichterzake terugkeren, omdat zij geen doel konden vinden. Maar de werkelijkheid is een klein beetje anders.

Om te beginnen wordt een luchtaanval op bijvoorbeeld Amsterdam, van tevoren tot in de kleinste bijzonderheden voorbereid met stafkaarten, tabellen van de snelheid der vliegtuigen, enzovoort. Het is dus voor de vliegers met moderne, op het zogenaamde "blindvliegen" ingerichte vliegtuigen, al heel gemakkelijk een stad als Mokum²⁵ te vinden, al was hij ook nog erger verduisterd dan het geld van sommige bankinstellingen.

Als nu die vliegers boven de stad zitten en ze kunnen het opgegeven doel niet precies vinden, dan gooien zij lukraak hun bommenlast af, zeker als zij er van zijn dat er in alle gevallen wel iets van belang vernietigd zal worden. Dat hebben de Duitse Zeppelin-aanvallen op Londen tijdens de Wereldoorlog aangetoond.

En dat weten de luchtbeschermers ook drommels goed, al praten zij er overheen. Zij proberen bij die verduisteringspret het *doel* van dat alles te bemantelen, namelijk dat, als je de fabriek niet van arbeiderskrot kunt onderscheiden, er een flinke kans bestaat, dat het krot de bom opvangt, die voor de fabriek bestemd was, en zodoende dus het eigendom en de winst van de baas "beschermd" wordt.

Het is het oude spelletje van de massa, die gebruikt wordt ter bescherming van de brandkast, na eerst grondig belogen te zijn.

Natuurlijk bestaat er ook grote kans, dat zo'n bom in de "betere" wijk terecht komt. Wel, je kunt op de "Lubeta" zien, hoe die lui zich daartegen kunnen beschermen, voorzover zij dat dan al niet zullen doen, door de benen te nemen naar het buitenland. Stalen schuilplaatsen, perfecte gasmaskers, helmen van een nieuwe staalsoort, het is alles te krijgen ... voor wie geld heeft. Wie het niet heeft, kan een vodge papier krijgen met een handleiding er op, hoe je van een gewone kelder een gasvrije schuilplaats maakt.

Alleen maar jammer, dat onze antieke woonhokken geen kelders bezitten en als ze er wel een bezitten, dat die zoo gammel zijn, dat je er met een rotte tomaat een gat in kunt gooien. Nou ja, als je bij een luchtaanval met je gehele familie crepeert, als de gehele buurt een hel van vlammen, gegil en gekerm is geworden, dan kan je er misschien troost in vinden, dat de fabriek van je baas tenminste gespaard is gebleven.

Want dat is het eigenlijke doel van dit alles. De belangrijke punten, en die liggen niet in *jouw* buurt, moeten beschermd worden en als daarbij een paar duizend proletariërs met vrouw en kinderen naar de duivel gejaagd worden, dan is dat misschien erg onaangenaam, maar onvermijdelijk.

En misschien zullen de bezitters na afloop van de oorlog wel een collecte laten houden om het standbeeld te laten oprichten voor de heldhaftige volksgeest, om daarna onder het storten van champagne-tranen tot onthulling over te gaan.

---

²⁵ Bedoeld: Amsterdam.

